

Önkéntesek bevonásával végzett szórvány adatgyűjtés

Projektazonosító: fh_kozos_allxx

Adatgyűjtés célja

Védett és inváziós fajok szórvány előfordulási adatainak gyűjtése az FHNPI működési területén, azaz nagyjából Győr-Moson-Sopron megyében. Az önkéntesekre elsősorban a védett természeti területeken kívül eső területeken számítunk.

Korlátozások

Az adatgyűjtés során a hatályos jogszabályokat ne kell tartani, azaz

- fokozottan védett területekre csak a természetvédelmi hatóság engedélyével lehet belépni,
- magánterületre, különösen elkerített magánterületre csak a tulajdonos hozzájárulásával lehet belépni,
- az adatgyűjtés során védett faj egyede nem sérülhet, kizárólag olyan módszerek (pl. megfigyelés) alkalmazhatók, amelyek nem járnak az érintett egyedek sérülésével, zavarásával.

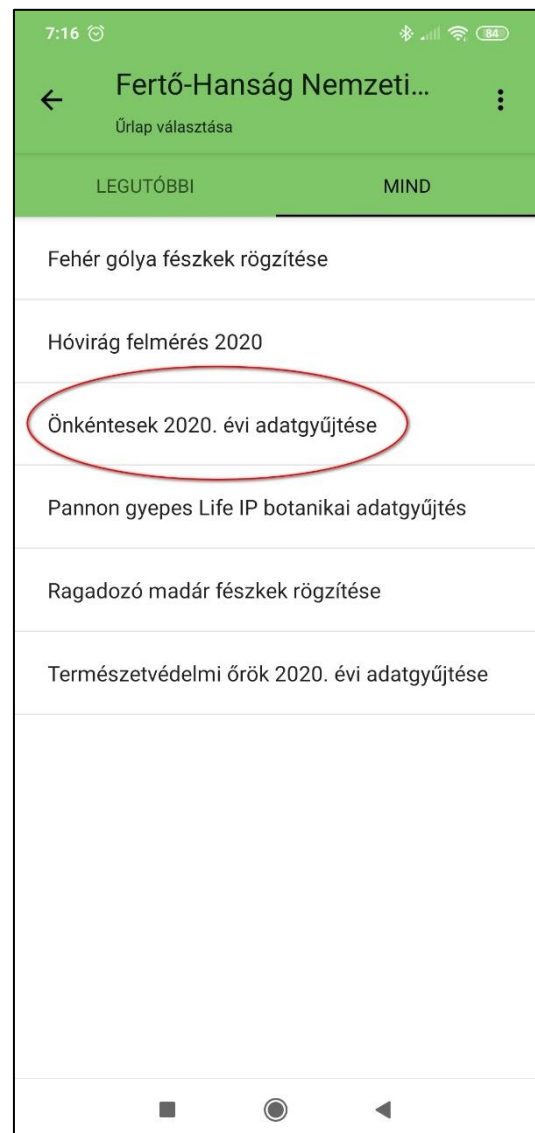
Minden résztvevő saját maga viseli a jogszabályok be nem tartásának következményeit.

Adatgyűjtők

Az FHNPI adatbázisában regisztrált személyek.

Adatgyűjtő űrlap

Önkéntesek xxxx. évi adatgyűjtése (évente új űrlap kerül generálásra)

Módszertan

Nagyon sokan, nagyon sokféle módszerrel gyűjtenek megfigyeléseket. Az alábbiakban megpróbáljuk összeszedni, hogy mire kell figyelni.

Növények felmérése

Az adatgyűjtés során lehetőség szerint ponttérképezést végezzünk, ennek adatai használhatók a legjobban. A lelőhelyek lehatárolását és az állományméret meghatározását az alábbiak szerint kell végezzük:

Lelőhelyek lehatárolása

Az egyedeket (szálankénti előfordulás esetén) vagy kisebb csoportok előfordulási helyét a lehető legpontosabban meghatározzuk. A lelőhelyeket elsősorban pontszerűen (max. 20 m sugarú körben vagy max. 20x20m-es területen megtalálható egyedek) rögzítsük. Ha nagy kiterjedésű a lelőhely és van időnk, akkor érdemes 20 méteres sávokban lejárni a területet és minden 20x20 méteres kvadrát közepére felvenni egy pontot.

Állományméret meghatározása

A lelőhelyen az előforduló egyedeket/hajtásokat a lehető legpontosabban számoljuk meg, illetve nagy tömegben előforduló fajok esetében becsüljük. Az egyedszám/hajtásszám mellett rögzítsük a lelőhely becsült kiterjedését (m²-ben).

Megjegyzés

Ha az adott helyen nem a teljes állományt mérted fel, akkor a megjegyzéseknél jelezd, hogy még sok helyen van, de nem volt pl. idő alaposabb felmérést végezni.

Állatok felmérése

Állatok esetében a felmérés szinte kizárólag szemmel (Vizuális megfigyelés) vagy füllel (Akusztikus megfigyelés) történik.

Lelőhelyek lehatárolása

A pontos lehetőség szerint azon a helyen kell felvenni, ahol az állat megfigyelésre került vagy térképen kijelölve, ha pl. nem lehet megközelíteni (pl. fasorban figyeltünk meg egy madarat távcsővel).

Állományméret meghatározása

A megszámlolt vagy becsült egyedszámot adjuk meg előfordulási állapotonként (ha van értelme). Extrém esetekben ez akár 2-3 adat rögzítését is jelentheti egy-egy megfigyelés során. Pl. Ha látunk egy tűzokcsapatot egy szántó föld közepén, amiben vannak tojók és kakasok, illetve fiatal példányok, akkor egyszer rögzítsd be, hogy láttál 6 tojót + 1 kakast, azaz összesen 6 adult egyedet, illetve egy új rekordba rögzítsd be a fiatalok számát.

Magyarázat az egyes mezőkhöz

obm_geometry – Megfigyelés helye

A megfigyelés helyének koordinátáját az alkalmazás automatikusan kitölti és folyamatosan frissíti. Érdeemes addig várni, amíg a pontosság 3-5 m-re nem csökken. Ha nem a mérés helyére, hanem egy távolabbi pontra szeretnél adatot rögzíteni, akkor használd a térképet az általános leírásnak megfelelően (tartsd lenyomva a kijelzőt a kívánt helyen).

Adatközlő – Aki az adatot rögzítette, az ő neve kerül a rejtett Határozó és Gyűjtő 1 mezőbe is. Automatikusan kitöltésre kerül.

Gyűjtő 2 – Ha valakivel együtt voltál és szeretnéd megnevezni, akkor a Gyűjtő 2 mezőbe írd bele a teljes nevét. Ha egész nap együtt vagytok és minden megfigyelés közös, akkor érdemes a tuskével rögzíteni az értéket, hogy ne kelljen minden alkalommal beírni.

Dátum – Az aktuális dátummal kerül feltöltésre automatikusan. Módosítható, ha szükséges.

Fajnév – A megfigyelt növény vagy állat neve.

A mező ún. autocomplete típusú, ha elkezded gépelni a faj nevét, akkor automatikusan megjelenik egy lista azon fajokkal, amelyek úgy kezdődnek.

A lista jelenleg az adatbázisban szereplő 1000 leggyakoribb faj latin nevét tartalmazza. A mezőbe ettől függetlenül bármilyen faj magyar vagy latin neve rögzíthető. Rövidítéseket, kódokat ne használjatok.

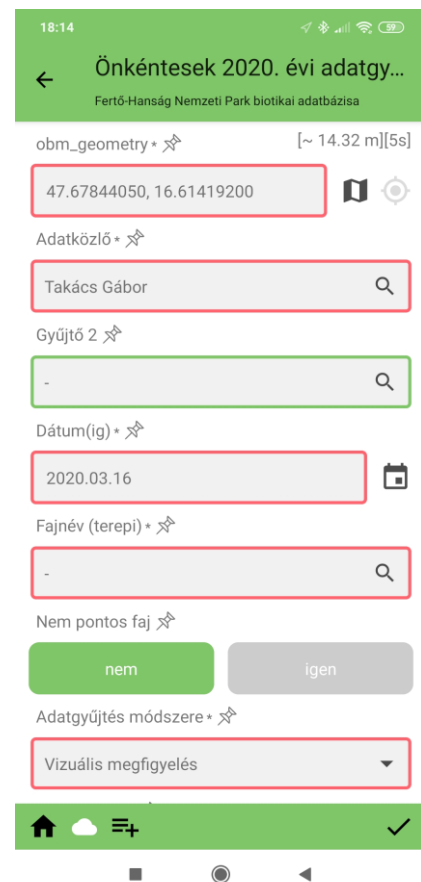
Nem pontos faj – Ez egy minősítő mező, ahol az adatgyűjtő jelezheti, ha nem pontos fajnevet, hanem pl. csak genus nevet adott meg, illetve akkor, ha bizonytalan a határozásban.

Ilyen esetben az „igen” gombra kell kattintani.

Adatgyűjtés módszere

Az „Adatgyűjtés módszere” alatt a megfigyelés módját kell érteni, legördülő listából választható. A lista elemei talán nem igényelnek különösebb magyarázatot:

- Vizuális megfigyelés
- Akusztikus megfigyelés
- Növényfaj állományának felmérése terepi megfigyelés

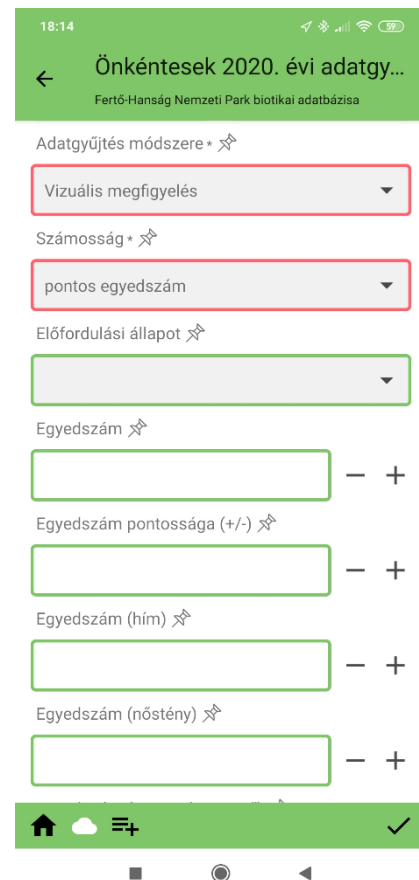

Ha véletlenül valakinél olyan módszer kerül alkalmazásra, ami nem szerepel a listában (pl. fűhálózás), akkor írd be a megjegyzés mezőbe és jelezd az adminisztrátoroknak.

Számosság – A „Számosság” mező fogja megmondani, hogy az utána következő mezőkbe tulajdonképpen mit is adtunk meg mennyiségként és mit kell kitölteni. Az egyes értékek listából választhatók:

A legegyszerűbb esetekben jelenlét/hiány adatokat rögzítünk:

1. **Hiány:** Akkor használjuk, ha az adott fajról tudjuk, hogy az adott helyen előfordult, de a megfigyelés idején nem találtuk. Ha esetleg ennek ismert az oka (pl. az előző évben rakodó volt az erdőszegélyen vagy beépítették), akkor a „Megjegyzés” rovatba ezt feltétlenül jelezzétek.
2. **Jelenlét:** Az adott fajról ebben az esetben nem veszünk fel sem becsült, sem pontos egyedszámot, csupán a jelenlétét rögzítjük a területen. Ha lehet ne alkalmazzátok gyakran, mert utána valakinek ki kell mennie és megcsinálni a felmérést.

Leggyakrabban valamilyen mennyiséget adunk meg a megfigyelt fajra, ami lehet **egyedszám**, **hajtásszám** **polikormon/telep/zsombék szám**. Az egyedszámot általában szoliter előfordulású állatoknál és olyan növényeknél használhatjuk, amelyeknél egyértelmű az egyedszám. A hajtásszámot és polikormon/telep/zsombék számot alkalmazzuk olyan növényeknél (pl. Dianthus, Eriophorum, Carex fajok), ahol nem lehet egyértelműen megmondani, hogy amit látunk az egy vagy több egyednek számít-e.

3. **Pontos egyedszám:** Ha meg tudod számolni az adott faj egyedeit ezt az értéket kell kiválasztani. Pl.: ha 3 pld. citromlepkét láttál. Kitöltendő: Egyedszám
4. **Becsült egyedszám (ránzésre):** Akkor használjuk, ha az adott faj nagyobb, de belátható foltban fordul elő, és a pontos egyedszám nem meghatározható. Pl.: ha a foltban előforduló hóvirágot ránzésre 100-120 tőre becsülnénk. („Pontosság” megadása lásd. lejjebb.) Kitöltendő: Egyedszám vagy Egyedszám + pontosság
5. **Becsült egyedszám (mintavételezéssel):** Olyankor érdemes ezt az értéket választani, ha az adott faj nagyobb, nehezen belátható foltban fordul elő. Pl.: több száz tő vitézkosbor esetében megszámláljuk az egy m²-en lévő egyedek számát és felszorozzuk a folt kiterjedésével. Kitöltendő: Egyedszám vagy Egyedszám + pontosság
6. **Pontos hajtásszám:** Ha a hajtásszámot pontosan meg tudjuk állapítani. Kitöltendő: Egyedszám

7. Becsült hajtásszám (ránézésre): Megegyezik a „becsült egyedszám (ránézésre)” értékkel, azzal a különbséggel, hogy itt a hajtásszámot becsüljük. Pl.: maradva a nőszírom példáján, mintavétel nélkül becsüljük meg a teljes sarjtelep hajtásszámát. Kitöltendő: Egyedszám vagy Egyedszám + pontosság
8. Becsült hajtásszám (mintavételezéssel): Tulajdonképpen megegyezik a „becsült egyedszám (mintavételezéssel)” értékkel, azzal a különbséggel, hogy itt a hajtásszámot kell becsülni. Pl.: a már említett nőszírom esetében a nagyobb sarjtelepen belül a hajtásszámot becsüljük 1 m²-en, majd ezt rögzítjük.? Kitöltendő: Egyedszám vagy Egyedszám + pontosság
9. Becsült csoport-, polikormon-, telep-, zombékszám: Abban az esetben kell választani, ha egy olyan fajt szeretnél felvenni, aminek egyedeit nehéz lenne elhatárolni egymástól. Pl.: nőszírom esetében a sarjtelepeket szokás felmérni. Kitöltendő: Egyedszám vagy Egyedszám + pontosság

Sok esetben nem a megfigyelt faj „egyedszámát” adjuk meg, hanem valamilyen csoportot. Ezt alkalmazzuk petecsomó, hangyaboly, hernyófészkek esetében. Itt is lehet pontos és becsült a mennyiség. Kitöltendő: Egyedszám vagy Egyedszám + pontosság

10. Pontos fészkek-, boly-, család-, petecsomószám: Ha megszámlálható mennyiségben találunk a felsoroltakból. Pl.: 3 hangyaboly.
11. Becsült fészkek-, boly-, család-, petecsomószám: Ez az érték hasonló, mint a ránézésre való egyedszám becslés, azzal az eltéréssel, hogy itt, mint a felsorolás is mutatja, nem egyedekről beszélünk. Pl.: a sárga gyapjasszövő esetében a hernyófészkek becslése.

Végül vannak esetek, amikor nem is látjuk a fajt, hanem csak valamilyen életnyomot számolunk. Pl. gyurgyalag esetében, ha a lyukakat számoljuk és nem a megfigyelt gyurgyalagok mennyiségét rögzítjük.

12. Becsült életnyom szám: Állatfajok esetében alkalmazható. Akkor használjuk, ha az életnyom nagy mennyiségben van jelen, és nem érdemes pontosan megszámlálni. Pl.: nagy mennyiségű bagolyköpet esetén.
13. Pontos életnyom szám: Ha olyan életnyomot találunk, ami könnyen megszámlálható. Pl.: hódrágás.

Előfordulási állapot - Az „Előfordulási állapot” mezőben legördülő listából választhatjuk ki, hogy az adott egyedeket milyen fejlődési állapotban találtuk meg. Itt jelölhetjük meg, hogy kifejezett egyedeket, fiatal példányokat, petecsomót stb.

Fontos! Ha egyszerre figyelünk meg különböző fejlődési stádiumban lévő (pl. adult és juvenilis) példányokat, akkor azt két rekordban kell rögzíteni. Egy rekord mindig csak egy előfordulási állapothoz tartozó megfigyelést tartalmazhat.

Ha életnyomot rögzítettél a számosságnál, akkor itt add meg, hogy pontosan mit is láttál.

Megfigyelt mennyiség megadása – A megadott számosság értékek megfelelően adjuk meg a mennyiségeket.

Az „Egyedszám” mezőben kell megadni mind a pontos, mind a becsült egyedszámokat, illetve az egyéb életnyomok, fészkek stb. darabszámát.

Az „Egyedszám pontosság” mezőt a becsült értékek esetében kell kitölteni. Ha pl. 100-120 tő hóvirágot becslünk egy foltban, ezt az adatlapon úgy kell feltüntetni, hogy az egyedszámhoz beírunk 110 tövet, a pontossághoz pedig 10-et.

Az „Egyedszám hím”, „Egyedszám nőstény”, „Egyedszám ismeretlen nemű” mezőket állatfajok esetén lehet kitölteni, ha pl.: madaraknál jól elkülöníthető a két nem. A lényeg, hogy a hím + nőstény + nem meghatározható összegének egyeznie kell az Egyedszám mezőben megadott értékkel.

A „Borítás” mezőt becslés esetén kell kitölteni, ha százalékos értéket becslünk. Pl.: az adott növényfaj (magas aranyvessző) hány százalékban borítja az élőhelyet.

A „Mennyiségi becslés” mezőbe egy szöveges lehetőség a mennyiség megadására (pl. több száz). lehetőség szerint ritkán alkalmazzuk, mert korlátozottan használható a pontatlansága miatt.

Lelőhely kiterjedése – Növényeknél mindig töltsük ki, hogy a beírt egyedszámot kb. hány négyzetméteren láttuk. Ponttérképezésnél célszerű 20x20 m-es, azaz 400 m²-es pontokat felvenni.

Megjegyzés – Értelemszerűen bármilyen szöveges információ, amit fontosnak tartasz. Pl. „az erdőszegélyen kb. 200 méter hosszan” vagy „kiásás nyomai az út mellett”. Soha ne írd a megjegyzés rovatba olyat, hogy további megfigyelt fajok. Ezekre vegyél fel egy új rekordot.

Kapcsolattartó, további információ:

Takács Gábor, 30/3966962, takacs.gabor@fhnp.hu

Madarász Enikő: madarasz.eniko@fhnp.hu

